

## Chanukka – Tempelinvigningsfesten

I vår serie om de judiska högtiderna har vi nu kommit till Chanukka – Tempelinvigningsfesten som firas till minne av att templet i Jerusalem invigdes på nytt. Chanukkahögtiden firas under åtta dagar och infaller i november–december. Jesus firade också Chanukkahögtiden. Det står i Johannesevangeliet att Jesus var i Jerusalem vid tempelinvigningshögtid och att han fick frågan om han var Messias.



På Chanukka används en åtta-  
armad ljusstake, en chanukkia.  
Första kvällen tänds ett ljus,  
andra kvällen två, ända till den  
åttonde kvällen då alla ljusen  
tänds. Det nionde ljuset kall-  
las "tjänaren" och används till att  
tända de andra ljusen.

**Det judiska folket** har firat Chanukka varje år i 2 180 år. Jesus firade också som alla andra judar Chanukka. Evangelisten Johannes berättar: *Nu kom tempelinvigningshögtid i Jerusalem. Det var vinter, och Jesus gick omkring i Salomos pelarhall i templet.* (Joh 10:22-23)

### Templet var platsen där Guds Namn bodde

Chanukkahögtiden firades och firas varje år under åtta dagar till minne av den gången då templet i Jerusalem invigdes på nytt. Gud hade sagt att hans Namn skulle bo i Jerusalem i templet. Det står om invigningen av det första templet att *Herrens hus [uppfylldes] av molnet så att prästerna inte kunde stå och göra tjänst på grund av molnet, eftersom Herrens härlighet uppfyllde Herrens hus.* (1 Kung 8:10b-11). Hela templet uppfylldes då av Guds närvaro.

Templet var platsen där Guds Namn bodde och platsen där kontakten mellan himmel och jord var tydlig, något som klart framgår av kung Salomos bön vid invigningen av templet: *Låt dina ögon natt och dag vara öppna mot detta hus, mot den plats om vilken du har sagt: "Mitt namn ska vara där", så att du hör den bön som din tjänare ber när han vänder sig mot denna plats. Ja, hör din tjänares och ditt folk Israels bön när de vänder sig mot denna plats. Hör den på platsen där du bor, i himlen. Och när du hör, må du förlåta.* (1 Kung 8:29-30)

### Ett land i kris

Under perioden precis innan Chanukkahögtiden började firas var det kris i Israels land. Den syriske selevkidkungen Antiochos IV Epifanes (regeringstid 175 – 164 f. Kr.) härjade med sin armé, tog slavar och helleniserade Jerusalem. "Hellenisering" i Antiochos stil betydde att han förbjöd Israels folk att omskäras. Han förbjöd dem också att fira sabbat och Israels folk fick inte längre läsa upp Torah, d.v.s. Bibeln. Dessutom gick Antiochos in i templet och bestämde att de där skulle dyrka den grekiska guden Zeus. Han offrade grisar på altaret – vilket Gud i himmelen inte hade efterfrågat – så att templet orenades och inte längre kunde användas. Antiochos bestämde att alla icke-judar kunde gå in och be till sina egna gudar i templet i Jerusalem.

Detta medförde att folket inte längre kunde leva som Israels folk, men det var något som var ännu värre: Plat-

sen där Gud hade bundit sig till att höra på folkets böner var oanvändbar. Det fanns inte längre ett altare där det kunde offras för folkets synder. Full kris rådde i Israels land!

Prästen Mattathias och hans fem söner, mackabeerna, jagade ut Antiochos från landet och återinvigde templet den 25:e kislew (ungefär i december) år 164 f. Kr så att offerttjänsten till Gud för folkets synder kunde återupptas.

Så här skildras invigningen i första Mackabeerboken 4:51b-59: *När allt som de skulle göra var färdigt steg de upp tidigt på morgonen – det var den tjugofemte dagen i den nionde månaden, d.v.s. månaden kislew, år 148 – och frambar offer enligt lagens föreskrifter på det nybyggda brännofferaltaret. Vid den tid på året och på den dag då hedningarna hade skändat det blev det återinvigt, under sång och spel på harpor, lyror och cymbaler. Och allt folket föll ner och tillbad och prisade himlen som hade gett dem framgång. De firade altarets återinvigning i åtta dagar, bar fram brännoffer under stor glädje och offrade räddnings- och lovsångsoffret. De prydde tempelhusets fasad med kransar av guld och med sköldar, och de återställde portarna och sidokamrarna och försåg dem med dörrar. Bland folket rådde jublande glädje över att den skymf som hedningarna hade tillfogat dem var utplånad. Det bestämdes av Judas och hans bröder och hela Israels församling att dagarna för altarets återinvigning skulle firas med fester och glädje år efter år vid samma tid på året, åtta dagar från den tjugofemte dagen i månaden kislew.*

### Chanukka pekar mot Messias

Haftaratexten<sup>1</sup> som läses i synagogans gudstjänst den första sabbaten i Chanukka är hämtad från Sak 2:10-4:7. Detta avsnitt är tydligt messianskt, för det omnämner honom som ska komma under namnet Herrens tjänare "Telning" (3:8) och "slutstenen" (4:7). Avsnittet understryker också flera gånger Guds närvaro, dels på

Sion (2:10-11) och dels i sin heliga boning, d.v.s. templet (2:13). Hednafolken omtalas också som några som ska ansluta sig till Herren (Israels Gud) och bli hans folk (2:11). Haftaraavsnittet omtalar också HERRENS ängel<sup>2</sup> (3:1,5,6; 4:1,4,5), och som brukligt är i Skriften då HERRENS ängel omtalas, så talar han samtidigt som HERREN själv men är en egen person. Templets försonande funktion omtalas också, dels genom att självaste översteprästen blir renad och förlåten för sina synder, och dels profetian om vad HERRENS tjänare Telningen ska åstadkomma: *Och jag ska utplåna detta lands missgärning på en enda dag.* (3:9b) Genom haftaraläsningen pekar Chanukka tydligt mot Messias.

### Är du Messias?

Jesus firade Chanukka och var i templet i Jerusalem: *Nu kom tempelinvigningens högtid i Jerusalem. Det var vinter, och Jesus gick omkring i Salomos pelarhall i templet. Då omringade judarna honom och frågade: "Hur länge ska du hålla oss i ovisshet? Om du är Messias, så säg det öppet till oss!"* (Joh 10:22-24)

De ville veta om Jesus var den Messias som skulle komma eller inte. Eller försökte de hitta ett skäl att avvisa Jesus som Messias? Sättet Jesus svarade på tyder på att hjärtat inte var helt öppet, Jesus svarade: *Jag har sagt det till er, men ni tror det inte. Gärningarna som jag gör i min Fars namn vittnar om mig. Men ni tror inte, för ni hör inte till mina får. Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig. Jag ger dem evigt liv. De ska aldrig någonsin gå förlorade, och ingen ska rycka dem ur min hand. Min Far som gett mig dem är större än allt, och ingen kan rycka dem ur min Fars hand. Jag och Fadern är ett.*" (Joh 10:25-30)

Jesus säger att hans gärningar är så speciella att de som sett och upplevt vad Jesus gjorde borde dra slutsatsen att Jesus verkligen kommer från Gud. Och när de fortfarande är avvissande i sitt hjärta, så är det för att de inte hör [...] till mina får. Det räcker inte att vara etnisk jude, säger Jesus, man måste höra hans röst. Så säger Jesus något som är ganska chockerande. Jesus säger att han personligen kan ge evigt liv, att Jesus personligen är så stark att ingen kan riva dem [mina får] ut ur hans hand. Han har fått det från Far i himmelen, säger Jesus. Jesus samarbetar så tätt med Gud Far i himmelen att han kan säga: "Jag och Fadern är ett".

Det kan låta hädiskt att påstå sig vara "ett med Gud Far", men HERRENS ängel i haftaratexten är också ett med HERREN själv. Det är Chanukka, högtiden till minne av invigningen av den platsen där Gud lovade att ta emot offer och böner. Men Jesus påstår att den personen som verkligen står närmast Gud, är Jesus själv. Det är som Jesus säger: Nu är det jag som är länken mellan himmel och jord, för "Jag och Fadern är ett".

I dag finns det inget tempel som kan firas under Chanukkahögtiden. Man kan fira att templet invigdes år 164 f. Kr., men bara 234 år senare totalförstördes templet. Var har Gud då lovat att möta sitt folk?

Profetian från haftaraläsningen, där Gud lovar att utplåna detta lands missgärning på en enda dag (Sak 3:9b), är svaret på den frågan. Han som är "ett med Fadern" kom och utplånade all missgärning på en enda dag. Därför står det också om den heliga staden, det nya Jerusalem: *Något tempel såg jag inte i staden, för Herren Gud den Allsmäktige och Lammet är dess tempel.* (Upp 22:22)

**Andreas Johansson**  
Ersättare i styrelsen

<sup>1</sup> I synagogan läses varje sabbat fasta avsnitt främst från lagen (Torah), men också från profeterna. Läsningen från profeterna kallas "haftara". Det står i Talmud att haftaratexten lästes år 70 e. Kr., och i NT vittnar t.ex. Luk 4,16-17 om att haftaratexten var en del av gudstjänsten i Nasaret på Jesu tid.

<sup>2</sup> Mal'ach Adonai. (מלאך יהוה)



## Hebreiska med Daniela och Hanna Kurser via Skype våren 2018

Har du kanske redan en längre tid velat lära dig modern hebreiska men hittar ingen kurs nära dig?

Eller kanske du inte vill pendla genom stan för att komma till kursplatsen?

Nu har du en enastående chans till hebreiska studier på svenska hemifrån. Kursen pågår en timme i veckan via Skype, som är ett gratis videokonferensprogram på Internet. Kursen leds av Dr. Daniela Persin och Fil. kand. Hanna Nylund.

**Sista anmälningssdag 27/3. De nya grundkurserna startar den 3 och 4 april.**

Förutom grundkurserna finns det även fortsättningskurser på olika nivåer.

För mer information och anmälan, maila: [hebreiska.skype@gmail.com](mailto:hebreiska.skype@gmail.com)

Se även [www.facebook.com/hebreiska](http://www.facebook.com/hebreiska)

